

Konrad Gyllén

3. 7. 29.

Häftadt 20 kop. Silver.

SKOMAKAREN OCH HANS FRU.

SKOMAKAREN OCH HANS FRU.

Imprimatur: N. A. Gylden.

Personerne:

Stenfeldt, Ryttmästare.

Beckmark, Skomakare.

Calle Syl, Skomakaregosse.

Andersson, Ryttmästarns Betjent, f. d. Dragon.

Charlotte, Skomakarns Hustru.

Verkgesällen.

Gesäller och Lärgossar.

FÖRSTA AKTEN.

Ett snyggt möbleradt rum hos Ryttmästaren. En dörr i fonden och en till höger. Till venster är ett fönster med stora hängande gardiner, hvilka kunna dragas före och räcka då ända ned till golvet.

FÖRSTA SCENEN.

Andersson. Calle.

(Andersson sitter vid bordet till höger och sover.)

Calle. *(Inkommer och ser sig omkring.)*

Jag tror ingen är hemma? Jo tyst! Der sitter, ta mig hela herberget, gubben Andersson och lurar. *(Går till honom och ropar i örat:)* I gevär!

Andersson. *(Uppstiger med fart.)*

Jaha! *(Gnuggar sig i ögonen.)* Åh fan! Var det du din muntergök? — Jag tror, min själ, jag har sofvit.

Calle.

Åhnej, ni var lika vaken, som ni vanligtvis är, då ni är på vakt.

Andersson.

Jag tror du är satirisk, Calle?

Calle.

Nå, hvad vill det säga att vara satirisk, Hr Andersson?

Andersson.

Jo, det är att säga folk oveti midt i syna.

Calle.

Åh kors för hela herberget! Då ä' Gesällerna satiriska hela dagarna emot mig.

Andersson.

Åhnej, kära Calle, det kallas återigen att slå ikring sig med Attiskt salt.

Calle.

Så fan och Engelskt salt! Spammremmen är def, som de slå ikring sig med. Engelskt salt får man för öfrigt lodvis på Apothekei.

Andersson.

Calle är dum. Det är fint, bildadt, litterärt, Akademiskt oveti.

Calle.

Hvar ha Gesällerna fått det ifrån då?

Andersson.

Från Bildningseirkeln vet jag, dit de nu gå hvarje måndag, i stället för att, som förut, tillbringa hela den dagen på krogarna.

Calle.

Hr Andersson tror således, att Gesällerna inte gå på krogen mer!

Andersson. (*Högtidligt.*)

— Nykterhets-föreningarne, Bildnings-cirkelne, Pothografiska föreningen, vilseförda barn och sällskapet för dygdigt och troget tjenstefolk — allt, kära Calle, tyckes, likasom kapon på en istadig häst, förbättra Gesällerna, omvända sinnena och ära Konungen, samt älska fosterlandet och hus- och hemfriden.

Calle. (*Enfaldigt.*)

Herre Gud! Hvad Herrn talar bra! — Inte har väl Herrn lärt sig allt det der oppe i Dragonkasern?

Andersson.

Nej, Calle. Men äfven dit smyger sig allt mer och mer de ljusa idéerna. De nya vapenrockarna gjorde redan ett stort steg på förbättringarnas framåtskridande bana. — Hvad jag kan — det kan jag — och det har jag lärt mig i Skydds-föreningen — der skall Calle tro, att Gesällerna och Boktryckare, Häradshöfdingar och Grefvar, Dragoner och Baroner — alla hålla tal — och tal, Calle, tal, så att man kan gråta åt dem ändå.

Calle.

Ack, hvad det är roligt! (*Likasom fattad af en idé.*) Hr Andersson, si Beckmarken tar sig allt en liten tår ibland, men det gör ingenting som han säger, för nog kan man vara en hederlig karl, fast man inte alldeles är nykter som en fisk. — Hvad säger Herrn, om vi skulle gå ner till Lindvallskan och ta oss en aberdass? — Jaja, var lugn, jag skall ta af mig gröna förklädet.

Andersson.

En annan gång med största nöje, men inte nu — nu måste jag vänta på Ryttmästarn.

Calle.

Det var ledsamt det, Hr Andersson, för si då hade vi kunnat talas vid om det andra.

Andersson.

Hvilket andra?

Calle.

Jo, om det der, som Hr Andersson skulle säga åt Ryttmästarn, angående mig.

Andersson.

Ack ja, det var samnt — Calle ville gifva sig till Lifgarde som häst.

Calle.

Nej inte som häst, utan som Dragon.

Andersson.

Jaja, till Ryttmästarns Esquadron; men jag tror inte Calle har håg för militärlifvet.

Calle.

Om jag har håg, jo serra tri: hästar och fruntimmer, si det är mitt lif! — Hr Andersson skulle ha sett mig i slaget vid Austerlitz!

Andersson.

Är Calle tokig?

Calle.

Och när vi gick öfver den der bron, och när vi förde Napoleon i triumf.

Andersson.

Hvad fan pratar han för slag?

Calle.

Åh kors i Tournierska Manégen på Djurgårdsslätten hos Guerra vet jag — ja, han har brunnit nu.

Andersson.

Guerra?

Calle.

Ahnej, Manégen.

Andersson.

Har Calle varit hos Guerra?

Calle.

Ja, det är en treflig historia, skall Hr Andersson tro. — Som jag jemnt fick gå emellan Kulisserna, för si får min var Skomakare åt Liskinskis och Lithard och fan och hans mor, — men det hör inte hit det, så blef jag som lite smått galen i den der lilla Liskinskan, och jag bad, att jag skulle få bli Stalldräng, och så gaf jag Skomakarn och hela herberget på båten och förde Napoleon hem och fick klä ut mig till en så'n der Skalk af Frankrike, för si jag har så vacker näsa, en riktig kunglig näsa, sa' de alltid — och sen så var det slut med mig. Jag glömde rakt bort Lotta, som nu är gift med Beckmarken — och skulle få följa

till Petersburg om hösten; så gjorde jag ock, men kom aldrig längre än till Helsingfors, för si jag kom att suddas lite i slanger med Lundgrens och salig Haneliusens Lärögossar, och när jag skulle gå om bord sen, så hade Anghåten pallrat sin väg. — Då skulle Hr Andersson ha sett min kungliga näsa! — Hade inte den hyggliga Kapten Collan då förbarmat sig öfver mig, så hade jag väl äf stått kvar vid Fiskarhamnen i Helsingfors. — Han förde mig hit hem till Stockholm igen. — Lotta hon är gift med Beckmarken — och jag ger mig bestämdt till Lifgarde till häst, bara Ryttmästarn vill antaga mig.

Andersson. (*Har gått till fönstret.*)

Nu kommer Ryttmästarn. — Han har Beckmarken i sällskap med sig.

Calle.

Då gnor jag min väg.

Andersson. (*Öppnar dörren till höger.*)

Gå in här och spring ned trappan till höger, så möter du inte Mästarn.

Calle.

Adjö så länge! — Glöm inte att tala för mig. (*Går.*)

ANDRA SCENEN.

Andersson. Ryttmästarn. Beckmark.

Ryttmästarn. (*Öppnar dörren.*)

Stig på, stig på, Hr Beckmark. (*För sig sjelf i det han letar i sina fickor.*) Det var besynnerligt, jag begriper inte hvar jag gjort af porträttet!

Andersson. (*Till Beckmark, som ännu håller sig i förstugan.*)

Kom då in, Hr Beckmark.

Beckmark.

Jag ber om förlåtelse, om jag kommer något olägligt; men Hr Ryttmästarn har önskat tala vid mig, och som jag just nu hade stunder, så tänkte jag

Ryttmästarn.

Det var hederligt af Hr Beckmark, att ni kom; jag behöfver just nu ert biträde. Min Esquadron skall följa med Kungen till Norrige, och jag har några karlar som äro utan stöflor, kan ni således förfärdiga i största hast några och trettio par. — Vi resa om tre dagar.

Beckmark. (*Glad.*)

Hvad! skall ni resa? — Gud vare lof!

Ryttmästarn.

Hvad säger ni?

Beckmark.

Förlåt mig, Hr Ryttmästare! Men Gud förläte mina synder, tror jag inte jag blir galen af glädje

Ryttmästarn.

Huru? För det att jag reser min väg.

Beckmark.

Ja, sannerligen! — Åhnej, det var inte det jag ville säga; men ser ni, jag menar i allmänhet jag bara —

de här fjärlarne i bottesmoller — jag är fan så rädd
för dem!

Ryttmästarn.

Hvarför det, kära Hr Beckmark?

Beckmark.

Tillåter Hr Ryttmästarn, att jag sjunger en stump?

Ryttmästarn.

Alltör gerna.

Beckmark.

Sång N:o 1.

Mel. Min Herre hör på &c. (Rika Morbror.)

En krigare, ståtlig, :|: med plymer, som svaja, :|:
Stoltserar så gerna,
Och tjusar mång tärna,
Javäl mången fru,
Och har rendez-vous.
Med fraser, som ljunga
Ur sockersöt tunga,
Han hjertan antänder
Och talet jemnt vänder
På

Tralala tralala &c.

Hvar pappa och mamma :|: han för bakom ljuset, :|:
Med pappa han snusar,
För mamma han krusar,
Och slutligt, låt se! —
Han bjuds på supé. — —

Men introducerad
Och väl parfymrad,
Han snart, hvad det lider,
Nog hufvudet vrider
På

Tralala tralala &c.

Men råkar man ha sen :|: en hustru, ungdomlig, :|:
Med ros uppå kinden
Och gång utaf hinden,
Jo då, må man tro,
De blänga och glo. —
På baler, besitta! —
Hos henne de sitta
Som flugor vid kåda;
Och mannen får skåda
På

Tralala tralala &c.

Ja, ve öfver alla :|: beplymade hjessor :|:
Och guld-epåletter! —
Sin gumma man sätter
För dem, det förstås!
Bak bommar och lås;
Ty gör man ej detta,
Så får jag berätta
Att knektarnas bana
Går, som man kan ana,
Till

Tralala tralala &c.

Och sen så gå de ständigt och sprätta utanför mitt magasin och glutta in genom glasrutorna.

Ryttmästarn.

Men det måtte väl icke vara så underligt, att se några stöflor hänga i ett fönster eller några skor stå på en hylla?

Andersson.

Ja, det kommer an på hvar skorna sitter det, som om de till exempel sitta på en liten vacker fot, som tillhör en liten vacker fru, som tillhör en liten tjocker Skomakare, som händelsevis heter Beckmark; ty nådig Ryttmästarn skall veta, att pappa Beckmark är gift, och det till på köpet med en rasande söt gumma.

Beckmark. (*Skakar på hufvudet.*)

Söt Söt (*Afsides.*) Fan annamma honom!

Andersson.

Hon kallas också i hela grannskapet för "vackra Charlotte."

Ryttmästarn.

Åh verkligen! En sådan förbehållsam herre den kära Beckmarken kan vara! — Hade jag det vetat, så skulle jag, i stället för att be er komma hit, gått till er; men för tusan, det låter sig ännu göra, jag skall språka med den unga frun, angående min beställning.

Beckmark.

Det behöfs inle, Hr Ryttmästare, det behöfs inte! Ni skall inte göra er så mycket besvär Det

skall nog bli bra ändå kalla hit hela regementet jag skall taga mått af alla kompanierna på en gång — jag har måttet i ögat — — — jag skyndar hem och ser efter om jag har tillräckligt med läder Farväl Herr Ryttmästare! — Jag är på ögonblicket tillbaka gör er inte något besvär att gå hem i magasinet. — Farväl! (*Går.*)

TREDJE SCENEN.

Ryttmästarn. Andersson.

Ryttmästarn. (*Skrattar.*)

Hahaha! Den stackarn! — Han är visst rädd aff jag enleverar hans hustru.

Andersson.

Nådig Ryttmästare! Hade ni sett den vackra Charlotte, så skulle ni för länge sedan gifvit den der Grefvinnan afsked på grått papper.

Ryttmästarn. (*Strängt och befallande.*)

Andersson!

Andersson.

Aldrig ett fnyk till, nådig Ryttmästare.

Ryttmästarn.

Gif mig min nattrock. (*Andersson går in i kammarn.*) Det var besynnerligt, att hon inte ämnar sig på maskeraden i qväll! — Hur skall jag förstå det! Nå göra det! — Jag är nära nog nöjd med att nödgas resa.

Andersson. (*Utkommer med nattrocken.*)

Här är den. Jag såg någon nyss.

Ryttmästarn.

Hvem då?

Andersson.

Vänta! (*Springer och tittar genom fönstret.*)
Vet ni hvad, Ryttmästare? — Den vackra fru Beck-
mark, som vi nyss talte om.

Ryttmästarn.

Nå väl

Andersson.

Jag vill slå vad, att hon gick in här i huset.

Ryttmästarn.

Skulle möjligen hennes man hafva skickat henne? —

Andersson.

Det aktar han sig allt för; han är svartsjuk som
en chakal.

Ryttmästarn.

Hör du Andersson, är hon verkligen så vacker?

Andersson.

Ja, nådig Ryttmästare! — Föreställ er ögon, som
brinnande kol; länder, som elfenben; hår, som
som ni, och växt, som jag -- det tror jag duger det.

Charlotte. (*Utanför.*)

Dörrn till höger. — Jag tackar så mycket

Ryttmästarn.

En fruntimmersröst?

Andersson.

Det är hon! Det är hon!

Ryttmästarn.

Tyst! — (*Antager en någorlunda allvarsam minc.*)

FJERDE SCENEN.

De förre. Charlotte.

Charlotte. (*Med ett par fruntimmersskor i handen.*)
Om förlåtelse, mine herrar, bor inte Rådman Ja-
kander här?

Ryttmästarn.

Stig in, mitt vackra barn. (*Afsides.*) Rätt tack,
på min ära!

Charlotte.

Jag fruktar jag gått galet. — Herrn tycks vara
militär. (*Pekar på Andersson.*)

Ryttmästarn.

Ja, han är han är något ditåt.

Charlotte. (*Afsides, i det hon fixerar Ryttmästarn.*)

Det är besynnerligt, jag tycker han är så lik den
herrn, som jag hvar dag ser gå upp i samma hus,
der vår skobod är.

Ryttmästarn.

Och ni ännar er?

Charlotte.

Till fru Rådman kan Jakander med dessa skor.

Ryttmästarn.

Jaså, till min hustru . . . ja, hon är för ögonblicket inte visibel, — men var god och sitt ner en stund.

Charlotte.

Jag tackar så mycket, men det är öfverflödigt, jag skulle endast lemna dessa.

Ryttmästarn.

Men vänta då endast några minuter. — Ni bör väl veta, om skorna passa min hustru.

Charlotte. (*Afsides.*)

Hvilken förvånande likhet! — Om jag bara bestämdt visste, att det var han, så skulle jag lemna honom porträttet, som han drog upp med sin näsduk.

Ryttmästarn. (*Afsides.*)

Hon tycks vara språksam. (*Framlyfter en stol åt henne.*) (*Högt.*) Var så artig och sitt ned så länge.

Charlotte.

Jag tackar, men om frun dröjer länge, så
(*Sätter sig.*)

Ryttmästarn.

Åh, det gör hon inte, och dessutom vågar jag inte låta er gå er väg, ty min hustru skulle bli förtviflad deröfver jag förs aldrig göra henne emot.

Charlotte.

Skulle hon bli förtviflad öfver så litet? Och ni gör henne aldrig emot? (*Suckar.*) Hon är lycklig hon! Min man, han gör mig aldrig någonsin till viljes han!

Ryttmästarn.

Det är mycket illa utaf honom det.

Andersson.

Åh, det är ovärdigt!

Charlotte.

Ja, är det inte det? Och vet ni, hur han svarar mig då? Jo "det går inte an, Charlotte!" — "Jag kan inte, Charlotte!" — "Det är omöjligt, Charlotte!"

Ryttmästarn. (*Skrattar.*)

Och ni heter Charlotte ett vackert namn det Ni är säkert inte Stockholmsbarn?

Charlotte.

Nej, jag är Finska till lif och själ. — Jag är född i Helsingfors.

Ryttmästarn.

Och bryter inte?

Charlotte.

Åh, jag var bara barnet, då jag kom öfver till Sverige; men jag minns så lifligt min glada och trefliga födelseort, och om Hr Rådman inte tager illa opp . . .

Sång N:o 2.

Mel. Finska Sången: "Arvon mekin." &c.

Aldrig gå utur mitt minne
Barndomslifvets sälla dar.
Ännu står här för mitt sinne
Finlands himmel, ren och klar.
Fosterlandets blomster-öar,
Gröna lunder, blåa sjöar,
Tralala &c.

Mod der männens hjertan lifva,
Trohet bor i hvarje bröst;
För sitt land sitt blod de gifva,
Lyda ständigt ärans röst.
Vill dem krigets stämman kalla,
För sitt land de stå och falla
Tralala &c.

Väna färnor Finland föder,
Trogen kärleks hem det är.
Kindens ros som purpur glöder,
Ack hur ljuft att älska der.
För sin vän, som värdig maka,
Qvinman der kan allt försaka,
Tralala &c.

Ryttmästarn.

Ni sjunger rätt nätt. Äro alla fruntimmer der lika trefliga som ni, så är det ett afundsvärds land för kalvaljererna, det måste jag bekänna . . . och en sådan liten vacker fot sedan — nå, inte behöfver ni skämmas för det, inte.

Charlotte. (*Slår ned ögonen.*)

Hr Rådman!

Ryttmästarn.

Den Beckmark! — (*Hastigt.*) Han heter ju Beckmark, er man! — Han förtjenar inte en sådan lycka. Säg blott ett ord och ni skall få se!

Charlotte. (*Uppstiger förvirrad.*)

Frun dröjer bra länge — jag måste lemna skorna här.

Ryttmästarn. (*Emottager och sätter dem på bordet.*)

Är det verkligen så brådtom?

Charlotte.

Ja, det är så mycket arbete der hemma i dag till maskeraden i qväll. Hela världen skall ju dit.

Ryttmästarn.

Nå, får man hoppas, att också se er der?

Charlotte.

Nej Gudnås! Jag får inte gå dit, fast jag har gjort mig en liten Skottsk kostym, som är så innerligt söt . . .

Ryttmästarn.

Och er man tillåter er inte?

Charlotte.

Nej.

Ryttmästarn.

Men hvarföre det?

Charlotte.

Beckmark är i själ och hjerta ganska beskedlig, men han har stundom rysliga ögonblick — isynnerhet när han blir svartsjuk — och om ni visste, huru orätt han har.

Ryttmästarn.

Naturligtvis.

Charlotte.

Inte kan jag, till exempel, hindra ungherrarne att se på mig, då de komma i boden och vilja handla.

Ryttmästarn.

Är Beckmark nog oförständig att vilja förbjuda det då?

Charlotte.

Ja visst; härom dagen grälade han på mig, så jag storgret.

Andersson.

Stackars menniska! — En så'n sate till Skomakare!

Ryttmästarn.

Men kunde ni då inte försvara er på något sätt?

Charlotte.

Jo, jag sade slutligen, att om han ännade fortfara på samma sätt, så skulle jag skilja mig vid honom; då blef han förskräckt, bad mig om förlåtelse, och, för att åter ställa sig in med mig, tillät han mig gå på balen utan honom, och gjorde mig ett par de allrasötaste Skottska halfstöfflor, aldeles passande till min kostym; men hvad hände? — Medan jag i går var borta på ett ögonblick, så sålde han dem.

Ryttmästarn.

Till hvem?

Charlotte.

Ja den som det visste? Jag gret och frågade hvad han tänkte på, och hur han så lätt kunde glömma sina löften? — Han — han föregaf endast, att man bjudit så mycket för dem, att han inte kunde underlåta att sälja dem, och lofvade att göra mig ett par andra — men hur är det möjligt? — Balen är i afton — inga stöfflor hinna bli färdiga till dess, och jag får inte komma dit! (*Borttorkar en tår.*)

Ryttmästarn.

Var nu inte ledsen, lilla fru Beckmark, jag lofvar att arrangera alltsammans med er man, ty jag väntar honom hit om en stund.

Charlotte.

Min man! — — — Ack, nådigaste Hr Rådman! — Tala för all del inte med honom om den saken!

Andersson. (*Står alltid uppe vid fönstret.*)
Hr Ryttmästare . . . Hr Rådman! Beckmarken kommer nu. — — —

Charlotte. (*Ängsligt.*)
För allt i världen, säg att det är ni, som tvungit mig att stanna och vänta på er fru!

Ryttmästaren.
Det faller sig allt lite svårt det.

Charlotte.
Hvarför det då?

Ryttmästaren.
Derföre att . . . min hustru . . . Jag måste tillstå sanningen för er: jag har ingen hustru, jag är inte gift.

Charlotte.
Huru? Är Fru Jakander inte gift med Hr Jakander?

Ryttmästaren.
Med Hr Jakander, det är möjligt, men inte med mig.

Charlotte.
Herre Gud! hvem är ni då?

Ryttmästaren.
Edvard Stenfeldt, Ryttmästare vid Lifgardet till häst och Rådman Jakanders granne.

Charlotte.
Ah, mine herrar! så obeskedligt utaf er!

Andersson.
Det är inte värt fel; ty man visade er till höger och ni gick till venster.

Charlotte.
Hur skall jag komma härifrån?

Andersson.
Beckmarken är i trappan nu.

Charlotte.
Ack du min Skapare! — Om han träffar mig här, så är jag förlorad, ty han har förbjudit mig, att någonsin tala med en Officer.

Ryttmästaren.
Nå göm er då.

Andersson.
Ja, här i Ryttmästarens sängkammare! (*Visar på på dörrn till höger.*)

Charlotte. (*Drager sig förskräckt tillbaka.*)
I Ryttmästarens . . . nej för ingen del!

Ryttmästaren.
Nå, bakom gardinerna här då . . . (*Han för henne till fönstret, i det han omfamnar henne, och drager gardinerna framför henne, så att icke ens fötterna synas.*)